

CONCRECIÓ, APLICACIÓ I HUMILITAT

JOSEP M. PONS-ALTÉS
Universitat Rovira i Virgili
josepmaria.pons@urv.cat

El context acadèmic universitari que patim, tant al nostre país com en l'àmbit internacional, està pressionant totes les disciplines cap a la publicació de resultats d'impacte amb la màxima rapidesa possible. Aquesta pressió, les raons de la qual són molt diverses, augmenta la temptació de buscar solucions simples a problemes complexos, de presentar titulars impactants en sacrifici dels matisos, d'explicar més certeses que dubtes.

En l'àmbit de les ciències de l'educació, aquesta tendència general també deixa el seu impacte des de fa molt temps amb resultats ambivalents. D'una banda, com que tenim tendència cap a un excés de retòrica sobre grans principis generals, no deixa de ser un progrés la demanda cada cop més gran de presentar evidències científiques de les nostres afirmacions.

Tanmateix, sovint aquestes suposades evidències no són tan conclouents com semblaria i queden presoneres en l'objectiu únic de demostrar les nostres premisses inicials. Per demostrar la força i l'eficàcia dels nostres discursos, el primer que se'ns hauria de demanar és màxima concre-

ció, i és també això el que demanen els docents que treballen als centres educatius. És necessari fer el pas dels grans principis a accions educatives concretes.

La força d'un determinat discurs didàctic no l'hauríem de valorar en funció de com és de brillant, sinó en funció de la seva capacitat d'afrontar amb eficàcia problemàtiques i proposar accions amb resultat positiu. Superar el desafiament de l'aplicació i analitzar-ne els resultats resulta imprescindible.

A més a més de la concreció i de l'aplicació, caldria carregar-nos d'humilitat: assumir les nostres limitacions en el coneixement de tot allò que és social, com l'educació, i explicitar-ho més sovint. És positiu que augmenti l'exigència metodològica en els treballs acadèmics, però de vegades aquesta exigència es limita a un augment de l'esforç formalitzador, a un ús de vocabulari més específic i incomprensible, a una obsessió quantificadora (com si la presentació quantitativa de resultats garantís, per si sola, qualitat científica). En altres termes, a intentar compensar les nostres incerteses amb una presentació de treballs suposadament més adequats a les exigències del mètode científic, i que acaben portant a textos il·legibles per a qualsevol persona aliena al gremi acadèmic.

Altres ciències socials han patit processos similars (ja denunciats fa dècades, en el cas de la història econòmica, per Carlo M. Cipolla en el seu conegut llibre *Allegro ma non troppo*). És en l'economia on les conseqüències d'aquesta deriva es van fer més evidents, arran de la crisi de 2007-2008: una part important de la recerca no tenia res a dir sobre la crisi, ja que sols es dedicava a treballar amb models econòmics llunyans de la realitat. Uns models econòmics, dit de passada, que sí que eren eficaços per justificar el model econòmic i social vigent, per dotar de coartada acadèmica a determinades polítiques neoliberals.

En balanç, segurament hem de carregar-nos d'humilitat si volem explicar els comportaments humans, també els relacionats amb l'educació. Des de la humilitat, la concreció i l'aplicació, però també des de l'exigència, la recerca educativa (i, en el nostre cas, la recerca des de les didàctiques específiques) trobarà la utilitat que la societat ens reclama.